

PROF. AKAD. ARCH. ING. ARCH. JÁN BAHNA
OPONENTSKÝ POSUDOK HABILITAČNEJ PRÁCE

SLOVENSKÁ TECHNICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA ARCHITEKTÚRY

Študijný odbor 5.1.1 Architektúra a urbanizmus

UCHÁDZAČ : Ing. arch. Danica Končeková, PhD,

OPONENT : Prof. Akad. arch. Ing. arch. Ján Bahna

HABILITAČNÁ PRÁCA

ARCHITEKTONICKÁ PODPORA NOVÝCH VZDELÁVACÍCH TRENDOV, TVORBA OBJEKTOV ZÁKLADNÉHO ŠKOLSTVA V PODMIENKACH SLOVENSKEJ REPUBLIKY.

Habilitačná práca spracováva vrcholne aktuálnu tému pre súčasné Slovensko. V poslednom roku sa množili nepriaznivé posudky stavu nášho školstva. Napriek tomu, že vo vyhláseniach každej vlády sa opakujú prehlásenia o prioritě výchovy a vzdelávania sa situácia skôr zhoršuje. Z celosvetových ukazovateľov a hodnotiacich testov vyplýva potreba reorganizácie nášho školstva a celého vzdelávacieho procesu. S tým súvisí aj hľadanie nových architektonických koncepcií poskytujúcich vhodné prostredie pre nové vyučovacie procesy.

Práca sa v zásade delí na dve časti. V prvých kapitolách 1 – 4 sa autorka venuje histórii a charakteristike problémov súčasného školstva na Slovensku. Druhú časť tvoria kapitoly 5 - 8 kde habilitantka analyzuje nové trendy a výskum moderného svetového školstva. V historickej úvodnej kapitole stručne charakterizuje vývoj školstva od vzniku civilizácie až po 20. storočie. Podrobnejšie sa zaoberá vývojom školstva na Slovensku.

Naše školstvo sa vyvíjalo už od 9. storočia po príchode solúnskych bratov. V stredoveku to boli kláštorné školy. Počas reformácie sa rozšírili nové myšlienky o edukačných procesoch z Nemecka. Mimoriadnou osobnosťou medzinárodného významu v našom školstve bol Ján Amos Komenský, ktorému vd'acíme za koncepčné a teoretické usmerňovanie celého procesu. Významným medzníkom vo vývoji školstva boli reformy Márie Terézie a jej syna Jozefa II. v 18. storočí. V 19. storočí sa o rozvoj slovenského školstva pričínili osobnosti ako Matej Bel, Samuel Tešedík a Štúrovci, ktorí formulovali Žiadosti slovenského národa v roku 1848. Po roku 1830 a vydaní Apponyiho zákonov sa začala silná maďarizácia, ktorá brzdila rozvoj slovenského školstva. Vznikla Matica slovenská a bolo vydané Memorandum národa slovenského.

Podmienky pre rozvoj slovenského školstva sa zlepšili po prvej svetovej vojne a vzniku I.Československej republiky. Položili sa základy nového národného a stredného školstva. Vznikli prvé vysoké školy. Nedostatok odborných učiteľov sa riešil príchodom českých profesorov. Súčasne sa prejavoval nedostatok školských budov. Tu sa objavili prvé koncepcie moderných škôl, ktoré vychádzali z ideí nastupujúcej moderny. Významný bol prínos architekta Juraja Chorváta v školách v Malackách a na Brezovej. V 30. rokoch sa postupne rozbehla výstavba školských zariadení, ktoré sa potom dokončovali aj v období Slovenského štátu. Vtedy vznikli aj architektonicky významné diela ako Gymnázium v Martine od B. Fuchsa či Ľudová škola M. Hodžu v Bratislave – Palisádach od architekta J. Buriana. Univerzita získala objekt pôvodnej burzy s aulou. Stavali sa nové vysokoškolské internáty. Tu si musíme uvedomiť, že naše historické tradície vo vysokom školstve ešte z čias Uhorska boli na dlhú dobu prerušené a obnovili sa s pomocou českých profesorov po I. svetovej vojne.

Povojnová výstavba bola poznačená zmenou spoločenského systému vo februári 1948. Prvé roky ešte ovplyvňovala klasicizujúca soseľa. Po jej kritike sa začalo s prípravou jednotného štandardu, typizácie školských stavieb, kde sa uplatňovali princípy moderny. Tento proces priniesol vo svojej prvej fáze viaceré pozitívne príklady, ktoré však čoraz ďalej upadali do stereotypov stavebných systémov. Typizované školy, jeden typ učebni, jeden skelet spolu s typizovanou panelovou bytovou výstavbou produkovali jednotného človeka, manipulovateľného ideológiou marxizmu – leninizmu. Typové podklady tvorili náplň rezortného ústavu, ktorý zanechal na Slovensku stovky zlých objektov po stavebnej i architektonickej stránke. Školské stavby boli asi najviac postihnuté stereotypom ideológie. To však bolo aj zásluhou architektov hlavne z rezortného ústavu, ktorí podľahli tlaku typizácie a stavebných systémov.

Po zmene spoločenských pomerov sa postupne odhalili aj nedostatky školského systému. Celá krajina bola zastavaná väčšinou stavebne nevyhovujúcimi, energeticky náročnými a dispozične zastaralými objektami škôl. Po stavebno technickej stránke sa na nich prejavujú poruchy obvodových plášťov, striech i technického vybavenia, Typologická strnulosť neumožňuje aplikovanie nových foriem vyučovacieho procesu. Ich architektonický výraz nezodpovedá spoločenskému postaveniu školstva v spoločnosti. 21. storočie prináša nové princípy výučby, ktoré vyžadujú aj nové stavebno – technické, dispozičné i architektonické riešenie.

V kapitole 4.6 habilitantka zhrňuje a analyzuje nedostatky tradičných modelov školských stavieb. Predstavuje tzv. Fordov model organizovania vyučovacieho procesu, ktorý je založený na vzdelávaní v jednotnom čase v unifikovanom priestore skôr pasívnymi formami s tradičnými učiteľmi. Aj naše školské stavby, typizačné smernice i celé školstvo sú založené na tomto nevhodnom systéme organizovania vyučovacieho procesu. Ukazuje sa, že bez rozsiahlejšej prestavby pôvodných objektov a výstavby nových, nie je možné zavádzať koncepčne inovatívne školské metódy.

Druhá časť práce sa venuje novým trendom v tvorbe školských objektov. Dominantnú pozíciu získava žiak a pozornosť je zameraná na jedinca. Priestory pre výučbu musia byť variabilné s možnosťami využitia technológií a technického vybavenia. Stavebný a konštrukčný systém musí umožňovať flexibilitu a variabilitnosť priestorov podľa požiadaviek vyučovacieho procesu a nových pedagogických metód. Škola má pomáhať rozvíjať nielen vzdelanie, ale aj výchovu a sociálnu stránku.

V kapitole 7 zhrnula habilitantka návrhy a odporúčania pre architektov, zaoberajúcich sa tvorbou školských stavieb. Pri návrhu nových školských komplexov je dôležitá spolupráca a komunikácia architektov s pedagógmi, sociológmi, psychológmi, štátnou správou i študentami a žiakmi. Na Slovensku v súčasnosti prevažuje investične náročná sanácia školských objektov z

obdobia socializmu, ktoré zapltenili našu krajinu typizovanými krabicami, nevyhovujúcimi stavebno – technicky ani dispozične požiadavkám nových školských metód. V súčasnosti sa veľmi ťažko dajú aplikovať nové učebné metódy v starých priestoroch. Čiastočné pokusy je možné postrehnúť v súkromných školách. Pre súčasnú školu nie je možné aplikovať jednotné ukazovatele ako v minulom období. Súčasná škola ako dynamický, viacúčelový objekt má byť aktívnou súčasťou kultúrno – spoločenského centra. V záverečnej kapitole sa konštatuje, že investícia do vzdelania je najlepším vkladom do života, pretože je spätá s prosperitou a ekonomickým rozvojom v budúcnosti.

Uchádzačka rozpracovala svoju habilitačnú prácu v širokom zábere. Je doplnená tabuľkovými prílohami, grafmi a bohatým zoznamom literatúry. Dotkla sa tých najcitlivejších detailov nášho školstva, ktoré potrebuje zásadnú zmenu metód i financovania a spoločenského postavenia. Habilitačná práca spĺňa § 1 Vyhlášky MŠ SR o postupe získavania vedecko-pedagogických titulov docent a profesor Zbierky zákonov č.6/2005.

**odporúčam, prácu prijať k obhajobe a po jej úspešnom zvládnutí udeliť
Ing. arch. Danici Končekovej, PhD,**

vedecko pedagogický titul

- docent -

v odbore 5.1.1. Architektúra a urbanizmus

V Bratislave 14.1. 2014